

E. V ä ä r i
(Tartu)

LIIVI VERBISUFIKS *-s (-š) + t-*

Liivi keeles on 7 algupärast verbisufiksit, mille produktiivsus on erinev. Kuut neist on põhjalikumalt käsitletud seni ilmunud kirjutistes.¹ Suhteliselt keerulisema esinemusega on sufiks *-tt ~ -t-*, mis vokaalile liitudes moodustab geminaadilise sufiksi, konsonandile liitub aga tavaliselt poolpika *t*-hääliku kujul. Seni on käsitletud sufiksi *-tt ~ -t-* liitumist vokaalile, *n-*, *r-* ja *m-*konsonandile.² Järgnevas analüüsitakse sufiksi liitumist *s*-konsonandile (foneetilistel põhjustel võib *s* olla muutunud *s-ks*).

¹ E. V ä ä r i , Frekventatiivse ning retsiprookse *l*-liitega verbid ja algupäraste liidetega adverbid liivi keeles. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, 323. Tõid eesti filoloogia alalt, IV, Tartu 1974, lk. 35-105; Liivi verbisufiks *-b-* ja *-g-*. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, 344, Fenno-ugristica, Труды по финно-угроведению, I 1975, lk. 371-378; Liivi verbisufiks *-iks*. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, 382, Fenno-ugristica, Труды по финно-угроведению, 2, Tartu 1976, lk. 67-89; Liivi verbisufiks *-nd-* ja *-t-*, Fenno-ugristica, Труды по финно-угроведению, 6, Tartu 1980, lk. 146-161.

² E. V ä ä r i , Liivi verbisufiks *-n + t-*. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, 550. Fenno-ugristica, Труды по финно-угроведению, 7, Tartu 1980, lk. 97-110; Liivi verbisufiks (vokaal) + *tt-*. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, 566. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению, 8, Tartu 1981, lk. 119-141; Liivi verbisufiks *-r + t-*. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, 611, Fenno-ugristica, Труды по финно-угроведению, 9, Tartu 1982, lk. 99-115; Liivi verbisufiks *-m + t-*. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, 643. Fenno-ugristica, Труды по финно-угроведению, 10, Tartu 1983, lk. 72-78.

Alast, allast pr. alastõb, allastõb sich erbarmen (LDW, 3); *Te, Jēzus, mād jūr alastõs* (LVL, 41) 'Jää, Jeesus, meie juurde halastades'; *Vol tēriptõt, sa alastõt, Izand um sinkõks* (UT, 109) 'Ole tervitatud, sa halastatud, Issand on sinuga'.

Verb *alastõ* on tuletatud eesti *halastada* eeskujul ning tarvitusel olnud kirikukirjanduses. Keeletarvitusse pole tulnud.

ālastā vt. *ōlastõ*.

āmbastõ 'hammustada'.

āmbastõ, läb ambad viedab (KA) 'Hammustada, läbi hammaste tõmbab'.

Verb *āmbastõ* leidub E. N. Setälä kirjapanekuis. Tuletamisel on aluseks balti laensõna *āmbaz* 'hammas'; soome verb *hammastaa* 'hammastega varustada' ei sobi tähenduselt kokku liivi tegusõnaga.

ārgastõ 'hirmutada, araks teha'.

Kure äb sō kārgastõ, äb ka roustõ ārgastõ (F 175, M 6 : 8) 'Kurat ei saa hirmutada ega rahvast araks teha; *tāmā um ārga un sis ta ārgastõB* (K1) 'Ta on arg ja siis ta hirmutab'; *ma ārgastõb lādõ* 'Ma kardan minna'.

Verb *ārgastõ* (vrd. e. *arastada*, sm *arastaa*, krj *aristuo*) on tuletatud germaani laensõnast *ārga* 'arg'. Verb on tuletatud kirjakeele taaselustamise päevil ning levinud ka kõnekeelde, kuigi hoopis tähenduses 'karta'.

ārmakstõ 'armastada, hoida, hoolitseda'.

Ārmakst (*armakst*, auch *ārmast*) pr. *ārmakstõb* lieben, verzärteln, yerschonen, sparen (LDW, 6); *Ma enšta*

ab *ārmakst* (LG, 326) 'Ma ei hoolitse enda eest!'; *mā ārmakstub* *ūqmdāks* (LW, 19, 'Ma hoolitsen homse pärast!'; *Ārmakstāb* (KA) 'Armastab!'; *aš sa mīnda ārmakstād, siz sin' lāb juvīst* (NLK, 355) 'Kui sa mind armastad, siis sul läheb hästi!'; *sieda ta um armakstōn min matamiz pāvaks* (UT, 208) 'Seda on ta muretsenud minu matmispäevaks!.

Verb *ārmakstā* on tekkinud konditsionaalitunnuse -ks- ja kausatiivliite -t- segunemisest. Seostub verbiga *ārmastā*, mille tüvi pärineb germaani keeltest. Verb *ārmakstā* on kirjanduslik, tavalisse keeletarvitusse pole kuulunud.

ārmastē 'armastada'.

Armist pr. armistōb gefallen, lieb sein (LDW, 6); *nei īš armistōb se izānd neidi* (LG, 405) 'Niisama armastab isand neid!'; *ta um ārmastān t^uoiz nāista* (LW, 19) 'Ta on armastanud teise naist!'; *ārmastāb* (KA) 'Armastab!'; *Až tēg ārmastōt nēdi, kis tēdi ārmastōbbōd, mis pālka tuleb tādōn* (UT, 10) 'Kui te armastate neid, kes armastavad teid, mis palk tuleb teile!'; *ārmastābēd ikš t^uoistā* (K1) 'Armastavad üksteist!'; *ārmastāb ehš p^uoigā /nāistal ehš jēmmā* (Va) 'Armastab oma poega, naist, oma ema!'; *ārmastāb nei* (Pz) 'Armastab nii!.

Verb *ārmastā* (vrd. e *armastada*, sm *armastaa*, krj *armastoa*, vps *armastada*) on tuletatud germaani laensõnast *ārmaz*. Sünonüümina on levimas hiline läti laensõna *miliñtā* (< lt *milināt*).

dañstā 'tantsitada'.

Dañst pr. dañstōb tanzen lassen (LDW, 3); *ku se okš un okš dāñstaji üks-ūggiñ* (NLK, 241) 'Et see karu

ja karutantsitaja üksinda!; *p^hojz dañtštāb nejtstā* (LW, 36) 'Poiss tantsitab tüdrukut!'; *sis ta dāñtštab mīnda* (Kl) 'Siis ta tantsitab mind!'; *piññā ka dāñtštāB* (Va) 'Koera ka tantsitatakse!.

Verb *dañtštā* (vrd. e *tantsitada*, sm *tansittaa*) on tuletatud alamsaksa laensõnast *dañtš* 'tants'. Verbi häälikulisele koostisele on mõju avaldanud ka läti *dancuōt* 'tantsida'.

deřštā 'raputada, kolistada'.

Dorst pl. *dorštob* (*duršt* pr. *durštob*) erschüttern, rütteln, schütteln; schütten (LDW, 14); *tōvaz deřštāb lāb lōdidi* (LW, 37) 'Torm kolistab aknaruute!'; *deřštāb* (KA) 'Kolistab!'; *dōrstōñ sjeda pūdō, bet āb uo sōnd pūstō vāldin* (LF IV) 'Raputanud puud, kuid pole saanud puu küljest lahti!'; *deřštāB / ku vēřžāB* (Kl) 'Raputab, kui väriseb!'; *umārš pūš um miņgi umār / deřštāb umār mōžā* (Va) 'Õunapuu otsas on mõni õun, raputatakse õun maha!.

Verb *deřštā* (läänemurrakus *dirštā*) on edasituletis onomatopoeetilisest *deřžā* 'rappuda, väriseda'.

dītštā piuksuda!.

dīd dītštāb nāđima pāl (LW, 38) 'Tihane piuksub õnnetust!'; *dītštāB / rāukkāB / sie nutāb dītštāmi* (Va) 'Piuksub, karjub, seda kutsutakse piuksumine!.

Verb *dītštā* lähtub onomatopoeetilise päritoluga substantiivist *dīd* 'tihane'. Verbi täpne tähendus pole kõigile teada, mistõttu *dītštā* märgib linnu häälitsemist üldse.

dopāstā 'kannustada'.

dopāstā (LW, 39) 'Kannustada!'; *dopāstābād rōž / vētābāD pūola pāl* (Kl) 'Kannustavad natuke, võtavad põl-

vele'; *dopàstâB/ nei ku rařstâB* (Va) 'Kannustab, nii kui ratsutatakse'.

Verb *dopàstâ* on tuletatud läti sõnast *dopinât* auf den Knieen schaukeln; trippeln, scharf traben (VLL, I, 1488). Läti sufiks *-nât* on asendatud algupärase liitega *-st-*.

enimstâ 'paljuneda, paljundada'.

Enimst pr. *enimstob* mehr werden, sich mehren (LDW, 15); *neidi enimstob* (LG, 401) 'Neid paljundatakse'.

Verb *enimstâ* leidub Sjögreni-Wiedemanni teoseis. Varasem tüvi **enâ-* on soome-ugriline. Tuletamisel on aluseks olnud superlatiivivorm *enim ~ enim* (LDW, 15).

eristâ 'rõõmustada'.

Erīst pr. *erīstob* sich freuen; trösten (LDW, 16); *Ykš ajm, kis eriztobod amad kubs* (RA, II, 57) 'Nagu üks perekond, kes rõõmustab koos'.

Verb *eristâ* pole kuulunud keeletarvitusse. Sõna on püüdnud etümologiseerida J. Mägiste: "Kui see pole läti laen (välimus on sel küll läänemeresoomeline), siis võiks teda vahest ühendada sõnaperega *äre, ärev* jne. ja oletada, et algtäendus on olnud 'rõõmust ärevil, elevil olla', 'ärevalt, elevalt lohutada' vms. Tüvest *era-* (sm *erä-, eri-*) oleks siin veel kahtlasem rääkida ja **herädâ-* (sm *herätä, e ärkama* jne.) tunnukse samuti olevat kaugel liivi verbist.³ Niisiis võiks lähtuda läänemeresoomelisest tüvest.

³ J. M ä g i s t e kiri E. Väärile 20. 11. 1972.

etšt 'trotsida'.

Etšt pr. etštob trotzen (LDW, 16).

Verb *etšt* leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus. Tüve on küsimärgilisena taastanud kujul **ütšit-* ja kõr-
vutanud seda eesti verbiga *ässitada* L. Kettunen.⁴

õigist 'õigustada, õigust anda'.

Õigist pr. õigistöb Recht verschaffen, rechtfertigen (LDW, 139); *Jo sin sunād perr sa sad õigistöd* (LG, 389) 'Ja sinu sõnade järgi antakse sulle õigust'; *nei ku fe tükkiſch jāb neiſ chti kādſtō aga kuolmſtō tapahrnikist õigjſtōd* (ME, 44) 'Nii et see kõik saab kahe või kolme tunnistaja varal õigeaks tehtud'.

Verb *õigist* leidub varasemais allikais. Tuletamisel on lähtunud algupärase tüvega adjektiivist *õigi* 'õige'.

õrštā ~ irštā 'õrritada, ässitada'.

Õršt pr. õrštob (uršt) hetzen (LDW, 139); *ma panūb sīnda pinīdoks ulz urštōm* (LG, 426) 'Ma ässitan sind koer-
tega välja'; *veip ka roušti kubbā õrštā* (LW, 51) 'Võib ka
rahvast kokku ässitada'; *ürštob* hetzen; *irštob* hetzen (KA)
un li. se (< sie) sigā e: rštā m. ſdzā (LT, 52) 'Ja mine si-
ga välja ässitama'; *ku ni-um/ piñ vajāG/ laz õrštāg ljarā*
(ULS, 149) 'Et on nüüd koera vaja, et ta ässitaks ära';
pinīdi õrštāB/ rištīſktā õrštāb iks t^uoiz vaštā (K1) 'Koe-
ri õrritatakse, inimest ässitavad üksteise vastu'; *siz
õrštāp piññā* (Va) 'Siis õrritatakse koeri'; *õrštāp piñ
pālā* (Mn) 'Ässitatakse koer peale'; *irštup piñ pālā* (Ii)
'Ässitatakse koer peale'.

⁴ L. K e t t u n e n , LW, lk. 48.

Verb ērštā ~ īrštā (vrd. sm *hurista*) on tuletatud onomatopoeetilist päritolu tüvest **herise-*, millele on liitunud sufiks *-t-*.

evāstā 'hoovusega kanda'.

mādd evāstiz, *veṛgādāks jārā* (LW, 52) 'Meid kandis hoovus koos võrkudega ära'; *vizā evā v^ugī/ evāstiz veṛgād jārā* (K1) 'Tugev hoovus oli: kandis hoovusega võrgud ära'; evāstāB/ sⁱe veiz jūokšāB (Va) 'Hoovusega kannab, vesi jookseb'.

Verb evāstā on tähenduselt ja etümoloogiliselt kokkukuuluv sõnaga evāttā (FU, 8, lk. 120), mille tüvi on genuinne.

gērštā vt. kērštā.

gīlštā ~ kīlštā 'kõlistada, kilistada, kõliseda'.

Gilšt pr. *gīlštāb*, *gīlš* pr. *gīlšāb*, *kīlšt* pr. *kīlštāb* klappern; klingeln (LDW, 17); *nei kīlma um nekā gīlštāB* (LW, 57) 'Nii külm on nagu kõliseb'; *gīlštāb* = kilistää (KA); *mūnda juva pālka-nai, piuvšō rādō gīlštāb* (VL, 285) 'Mõni hea naisteenija, peos raha kõliseb'; *kui nei kougōn Ameriks sāb līvōd kēi kīlštōt* (Livli, 3, 1932) 'Et nii kaugel Ameerikas lastakse liivi keelel kõlada'; *ku kⁱeilā gīlštāB* (Va) 'Et kella helistatakse'.

Verb gīlštā ~ kīlštā (vrd. e *kilistada*, sm *kilistää*, KrjA *kilistä*, krjL *kilištā*) on edasituletis algupärasest onomatopoeetilisest verbist gīlžā 'kõliseda, kiliseda'.

glagāstā 'kolistada, plagistada; laterdada'.

mis sa tāj glagāstāD (LW, 58) 'Mis sa siin laterdad'; *glagāstāB Ikiš pāgiñ rekāndāB* (K1) 'Laterdab, kes palju

räägib'; *siē um/ kiš pāgin' rēkandāB, sis ja glagāstāB* (Va) 'See on, kes palju räägib, siis ta laterdab'.

Verb *glagāstā* (vrd. e *klagistada*) on tuletatud onomatopoeetilist päritolu tüvest, mis leidub sõnas *glagā* 'kõristi'. Heliline klusiil on onomatopoeetilistes verbides liivi keeles tavaline.

glēpštā 'kloppida, kiristada, kolistada'.

Globst pr. globstob klopfen, klappern; *ambod globstomi (globstimi)* Zähnenklappern (LDW, 18); *suiž glēpštīž am̄bidi* (LW, 59) 'Hunt kiristas hambaid'; *glōbštāb* = klopfen (KA); *miḡgi rištīḡg aḡa glēpštāb am̄bidi* (Va) 'Mõni inimene kiristab hambaid'.

Verb *glēpštā* (vrd. e *klōbistada*) on tuletatud onomatopoeetilisest põhiverbist *glēbsā* 'klōbiseda, koliseda'.

globāstā 'kloppida, kolistada, koliseda'.

globāstā (LW, 59) 'Kloppida, koliseda'; *sellist ažāD/ mis āppil kūoš pāl/ siz ne globāstābāD* (K1) 'Sellised asjad, mis ei püsi paiga peal, need siis kolistavad'.

Verb *globāstā* (vrd. e *klobistada*) on tuletatud onomatopoeetilisest verbist *glebžā* 'klobiseda, koliseda'.

gūorštā vt. kūorštā.

imštā vt. umštā.

imūstā 'himustada'.

Imust pr. imustob begierig sein (LDW, 21); *kis naiz pāl vaḡtlōb imustōs, um juba entš sydams tāmķōks abjela-mist rikkōn* (UT, 8) 'Kes naise peale vaatab himustades, on juba oma südames temaga abielu rikkunud'.

Verb *imūstā* on eesti laen, mis on loodud *himu* ja *hi-*

mustada eeskujul. Tähendust tavaliselt ei käsitata ning öeldakse: *imustāb um iks sēnā* (Va) 'Himustab on üks sõna'.

irštā vt. erštā.

īlāstā 'rõõmustada, juubeldada'.

Īlast pr. īlastōb, illošt pr. illoštōb frohlocken, jauchzen (LDW, 21); *las ka tād Iza touvis andōksōks āndag tād yĵastamōd* (UT, 94) 'Las ka teie Issand taevas annaks andeks teie juubeldused'.

Verb *īlastā* leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus ning seda on püütud kirikukirjanduses taaselistada. L. Kettuse järgi on tüveks läänemeresoomeline **ilo-*.⁵

īlmaštā 'laguneda'.

jarā īlmaštān jaĳ (LW, 81) 'Lagunenud jakk'; *v^ugĳ jarā īlmaštān/ōrānd^vu^glītō jarā īlmaštānD* (K1) 'Oli lagunenud, rõivad olid ära lagunenud'.

Verb *īlmaštā* on olnud läänemurdeline, ei kuulu keeletarvitusse. Aluseks on läänemeresoomeline *īlma* 'hõlm'.

jamštā 'hammustada'.

Jamst pr. jāmstab (jāmstab, lvSal jāmst pr. jāmstub beissen (LDW, 24); *piñ jāmstiz minnān* (LW, 84) 'Koer hammustas mind'; *jamstz* (KA) 'Hammustada'; *ku ruñts nāb, ruñts jāmstab ir-jāmān pā mā* (NLK, 20) 'Kui isakass näeb, isakass hammustab hiiremal pea maha'; *siz kaš jāmstab tād pā mōzō* (VL, 11) 'Siis kass hammustab teie pea maha'; *aga Ans jāmstiz ūli* (F 175 M 7 : 1) 'Aga Ants hammustas

⁵ L. K e t t u n e n , LW, lk. 70.

huuli!; *mēg jā́mstam midā́d neĩ katki* (K1) 'Me hammustame midagi nii katki!'; *knouššā́ld jā́mstabā́D* (Va) 'Kihulased hammustavad!'; *jā́mstap, piń ka* (Ii) 'Hammustab koer ka!.

Verb *jā́mstā́* (vrd. e *hammustada*, sm *hammastaa*, krij *hammastoa*) on tuletatud balti laensõnast *ā́mbaz* 'hammas'.

jūokštā́ 'jooksutada!.

Jūokšt pr. jūokštob führen, gā́ngeln (LDW, 18); *juokštā́b (ūbīšt)* (KA) 'Jooksutab (hobust)!'; *ta jūokštā́b, ēńtš ibīštā́* (LW, 96) 'Ta jooksutab oma hobust!'; *jūokštā́b nuort ebīšt* (Va) 'Jooksutab noort hobust!.

Verb *jūokštā́* (vrd. e. *jooksutada*, sm *juoksuttaa*, krij *duoksutada*) on tuletatud läänemeresoomelise tüvega põhiverbist *jūokšā́* 'joosta!.

jutūstā́ 'jutustada!.

Jutīst pr. jutīstob erzählen (LDW, 28); *jutūstā́b* = erzählen (KA).

Verb *jutūstā́* (Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus *jutīst*) ei kuulu keeletarvitusse, olles laenatud eesti keelest (vrd. e *jutustada*).

katkā́stā́ 'katkestada; katki tõmmata!.

Katkā́st pr. katkā́stob zerbrechen, zerreißen (LDW, 33); *ā́rga um kikkim katkā́stā́n katki* (LW, 109) 'Härg on kütke tõmmanud katki!'; *Katkā́stā́b frequent. ēńtšta ierā́ k.* (KA) 'Katkestab frekvent. end ära katkestada!'; *katkā́stā́B/ku katkū́b ulžā́* (K1) 'Katkestab, kui tõmbab välja!'; *katkā́stā́B/nei ku midā́gā́st kīškā́m katki* (Va) 'Katkestame, nagu midagi tõmbame katki!.

Verb *kaḱkàstâ* (vrd. e *katkestada*, sm *katkaista*) sisaldab sufiksis sekundaarse *s*-elemendi. Läänemeresoomelise tüve saab taastada kujul **katka-*.

kaḱstâ 'kDESTADA'.

Kadst pr. *kaḱstob* beneiden; hassen (LDW, 29); *Kotst* pr. *koḱstob* (*kaḱst* pr. *kaḱstob*) hassen, beneiden (LDW, 42); *Kadstob* = kadehtia (KA) 'Kadestada'; *ne kaḱstisti it t^uoj-zân* (LW, 110) 'Nad kadestasid üksteist!'; *ku sinà kaḱstid / siz minnân midàd j^vvâ äb_lī* (K1) 'Kui sa kadestad, siis mul midagi head ei tule!'; *ku sīlma se^ulâB / sis_sõb rāuk-kâ* (Va) 'Kui silm sügeleb, siis saab nutta!.

Verb *kaḱstâ* (esineb Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus kahel kujul, millest *koḱst* ~ *kaḱst* on ilmselt ekslik). On tuletatud läänemeresoomelisest kujust **kadiste-* (vrd. ka lv *kaD* 'kade!').

kālkastâ 'lUBJASTADA'.

ma kālkastâb jzrâ (K1) 'Ma lubjastan ära!'; *rištīng^um jarâ kālkastân* (Va) 'Inimene on lubjastanud!.

Verb *kālkastâ* on hiline tuletis läti laensõnast *kāilka* 'lubi', mis omakorda on saksa laen.

kārgastâ 'karASTADA, hIRmutADA'.

Kargast pr. *kargastob* (*kārgast*) härten (LDW, 32); *ku t^{er}â äb_uq j^evist kārgastâ* (LW, 112) 'Kui tera ei ole hästi karastatud!'; *Kure äb_faa kārgastâ äb ka raustâ ārgastâ* (F 175, M 1 : 4) 'Kurat ei saa hirmutada ega ka rahvast hirmutada!'; *sis_ta tōp^u kārgastâ* (K1) 'Siis ta tahab karastada!'; *kārgastâB / ku tagâb midâD* (Va) 'Karastatakse, kui taotakse midagi!'; *kārgastâ^m / tiem tulizâks*

un panəm v'et s'illā (Sr) 'Karastame, teeme tuliseks ja paneme vette'; *kārgastāb um sell'i/ ka ädāktāB* (Kl) 'Hirmutab on selline, kui kohutab'.

Verb *kārgastā* (vrd. e *karastada*, sm *karkaista*) on tuletatud soome-ugrilise tüvega läänemeresoomelisest **karkeŋa-*.

kegāstā 'kukkuda'.

kek' kegāstāB (LW, 113 'Kägu kukub'; *kegāstāB /kuk'kū/ kukkū* (Kl) 'Kukub: kuku, kuku'; *liñD kegāstāB* (Va) 'Lind kukub'.

Verb *kegāstā* on levinud idamurrakus ning tuletatud sõnast *keG* 'kägu', mis on läänemeresoomelist päritolu, kuigi on viidatud ka laenamisele balti keeltest.⁶ Läänemurrakus on tuletusliiteta verb *kukkā* samas tähenduses.

kēl'stā 'ahvida, järele rääkida'.

nūort' kēl'stabād' vāñdi roūšti (LW, 114) 'Noored ahvivad vanu inimesi järele'; *kēl'stab* = prätisevat (KA); *Ta set kēl'stiz yd, ku tika tānda y/ pietamiz skēñdiz* (JL, 55). 'Ta vaid ahvis aina, kui kits teda petmise pärast sõitles'; *laz tāmōñ iegō siz vāñdi sū, ku ta nei um kēl'stōñ* (LF IV) 'Jäägu talle viltune suu, kui ta on nii järele rääkinud'; *ku t'oi' rekāndāB/ un t'oi' sis kēl'stāB tānda* (Kl) 'Ja kui teine räägib ja teine siis ahvib teda järele'; *ku um kežzi*

⁶ Y. H. Toivonen, E. I t k o n e n, A. J. J o k i, Suomen kielen etymologinen sanakirja, I, Helsinki 1955, lk. 259; J. K a l i m a, Itämerensuomalaisen kielten balttilaiset lainasanat. - Suomalaisen Kirjalaisuuden Seuran Toimituksia, 202, Helsinki 1936, lk. 124 - 125; L. H a k u l i n e n, Suomen kielen rakenne ja kehitys, Helsinki 1968, lk. 323.

t^uoⁱs_u p_{äl} / sis_u ta rekänd^äB sⁱed^ä tag^än / k^{äl}š^tab^äD müⁱdⁱ
 (Va) 'Kui on vihane teise peale, siis ta räägib seda taga, ahvivad teisi'; *naⁱšt^ä rⁱdⁱš^tab^äD / sis_u k^{äl}š^tab^äD* (Mn) 'Naised riidlevad, siis ahvivad järele'.

Verb *k^{äl}š^tä* on tuletatud soome-ugrilise tüvega substantiivist *k^{äl}* 'keel'. Varasem kuju on **k^{äl}istä*–.

kez^äšt^ä 'vihastada'.

Kuz^äšt^ä pr. kuz^äšt^äšt^äb zürnen, zornig werden (LDW, 50); *m^ünda rⁱštⁱng_u kez^äšt^äb_{il} t^{äl}t^övaz* (LW, 120) 'Mõni inimene vihastab tühjast-tähjast'; *Ta ab kuz^äšt^ä, ab ravk un ab üks ab kül ulikist p_{äl} tam oold* (EMW, 42) 'Ta ei vihasta, ei nuta ja keegi ei kuule tänaval tema häält'; *ja paⁿ k^öz^äšt^äm^ä eⁿtš p_{äl}š* (JL, 51) 'Ja sundis vihastama enda peale'; *kez^äšt^äB / ku rⁱštⁱng^ä ieB sⁱlma pⁱlk kez^äšt^äks* (K1) 'Vihastab, kui inimene saab silmapilkselt vihaseks'.

Verb *kez^äšt^ä* (läänemurrakus *kiz^äšt^ä*) on tuletatud algupärasest sõnast *kez^ä* 'viha'.

kevⁱšt^ä 'teritada'.

Kovⁱšt^ä pr. kovⁱšt^äšt^äb (*kuvⁱšt^ä*) in der Hand schleifen (LDW, 51), *Kuvⁱšt^äb* (KA) 'Teritab'; *vej^šs_um kevⁱšt^äm^äks* *kez^äšt^äm^äšt* (LW, 120) 'Nuga tuleb tahuga teritada'; *ku veⁱš^ä um t^{äl}za / sis_u kevⁱšt^äb^äD* (K1) 'Kui nuga on terav, siis teritatakse'; *kevⁱšt^äB / ku tⁱeb v^am^äks* (Va) 'Teritatakse, kui tehakse teravaks'.

Verb *kevⁱšt^ä* (läänemurrakus *kivⁱšt^ä*) on tuletatud läänemeresoomelise tüvega adjektiivist *kev^ä* 'kõva'.

k^{er}k^äšt^ä 'kõrk olla, uhkustada'.

K^{er}k^äšt^ä pr. k^{er}k^äšt^äšt^äb (*k^{er}k^äšt^ä*) sich zieren, prangen, stolzieren (LDW, 51); *neⁱtš^äd_{il}d_äp_uk^{er}k^äšt^ät^ä*,

püõšit ka (LW, 122) 'Mitte ainult tüdrukud ei uhkusta, vaid ka poisid'; *ne kērkastābāD un nāgrābāD, siz, ne at-tā kupsā* (K1) 'Nad uhkustavad ja naeravad, kui nad on koos'; *kērkastāB/ selli kīmi/ selli knāššā kīmi* (Va) 'Uhkustatakse, selline käimine, selline ilusasti käimine'.

Verb *kērkastā* on tuletatud algupärase tüvega ad-
jektiivist *k^uordā* 'kõrge' (* < korke^a).

kērštā ~ gērštā 'kõõritada, krooksuda'.

Gūršt pr. gūrštob quackern, quacken (LDW, 19); *kirštāb* (KA) 'Krooksub'; *kanā kērštāp, ku tōp, kañdā* (LW, 122) 'Kana kõõritab, kui tahab munele!'; *kūonad gērštābāD* (LW, 56) 'Konnad krooksuvad!'; *Vālda kēv kōnka pāl, Krupād kurkšōbād magsā* (LF III) 'Valge mära luitel, konnad krooksuvad kõhus!'; *krupāt, kērštābāD* (Va) 'Kärnkonnad krooksuvad!'; *krupād kērštābāD/ kurkštābāD* (Mn) 'Kärnkonnad krooksuvad, kraaksuvad!'

Verb *kērštā ~ gērštā* (*kērštā, gērštā, girštā, kērštā ~ kurkštā*) pärineb läänemeresoome onomatopoeetilisest tüvest, mis leidub ka verbis *gerikšā*. Eesti keeles on samuti mitmeid samalaadseid verbe: *kurisema, kurristama, kurgistama, kurgustama, kana kuristab* (EDW, 415).

kilštā vt. *qilštā*.

kiuvštā 'kivi külge panna'.

lēstā-veṛgāt sōbāt kivštāt (LW, 132) 'Lestavõrgud varustatakse kividega!'; *sellist piškist kiviD panāD jūrā/ sis kiuvštābāD* (K1) 'Väikesed kivid pannakse külge, siis varustatakse kividega!'; *lāb veṛgidi kiuvštām/ panāB piškist kiviD jūrā* (Sr) 'Minnakse võrke kividega varustama, pannakse väikesed kivid külge!'

Verb *kiuvštā* on tuletatud soome-ugrilise tüvega sõnast *kiuw* 'kivi'. Varasemaks kujuks saab taastada **ki-vistā-* (vrd. e *kivistada*, sm *kivistää*).

kīlastā 'särada, jääga kattuda'.

Kīlast pr. kīlastob glänzen, strahlen; glätten; poliren (LDW, 37); *tämm ùõhdžā!* um *kōrand nei kīlastān* (LW, 132-133) 'Täna hommikul on talu nii kiilasjääga kattunud'; *kīlastob* (KA) 'Kattub jääga'; *ja nej iiz kīlastiz ka fjord vež* (RA, II, 32) 'Ja niisamuti säras ka fjordi vesi'; *Mis kiv pāl kīlastōb, ja y! tara ālastōb* (Līvli, 7, 1932) 'Mis kivi peal särab ja üle aia haljendab'; *kīlastob um sei-li kīla* (K1) 'Jääga kattub on selline kiilasjää'; *kīlastāB/ ne ka spīdāB/ pōistaB* (Va) 'Särab, nagu läigib, paistab'.

Verb *kīlastā* on tuletatud läänemeresoome keelte tüvest **kīl-* (vrd. e *kiilata*, sm *kiiltää*).

kītštā 'kuuldusi levitada, taga rääkida'.

ta sa! kītštōt amšti roušti (LW, 136) 'Teda räägiti kõigi inimeste poolt taga'.

Verb *kītštā* leidub Kettuse sõnaraamatus, kuid pole keeletarvituses. Tuletamisel on aluseks läänemeresoomeline põhiverb *kittā* 'ütelda'. Verbi *kītštā* varasem kuju võiks olla **kīttistā-*.

kīrgastā 'kireda, laulda'.

Kīrgast pr. kīrgastob (lvSal *kīrgastub*) krähen; karkeln (LDW, 37); *iķš kīrgastub jōk tagān* (LW, 35) 'Üks kireb jõe taga'; *kīrgastob* (ihminen, kukki) (KA) 'Kireb (inimene, kukk)'; *kus sa kīrgastoz kād* (NLK, 38) 'Kus sa kiredes käid'; *pēttār kū-lāp-ku ki-k kīrgastāB* (LT, 69) 'Peeter kuuleb, et kukk kireb'; *tām ooz jedlōm kik kīrgas-*

ṭob, sa mīnda kuolm kurd kioldod jera (EMW, 107) 'Täna öösel enne kuke laulmist salgad sa mind kolm korda ära'; *Jedmōl ku kiġ kakš kōrd kīrgastōb* (UT, 101) 'Enne kui kukk kaks korda kireb'; *Siz kik ka kīrgastub un kuġen um lēmist jara* (LF IV, Ii) 'Siis kukk ka laulab ja kurat peab ära minema'; *kiġ kīrgastāb vai lōġlaB* (K1) 'Kukk kireb või laulab'; *kikiD kīrgastōbāD/ kanāD kīrgastōbāD* (Va) 'Kuked kirevad, kanad kirevad'; *kiġ jō kīrgastuB* (Ii) 'Kukk juba kireb'; *kiġ nei kīrgastuB* (Pz) 'Kukk nii kireb'.

Verb *kīrgastō* (vrd. sm *kirkaista*) on tuletatud onomatopoeetilisest algupärasest tüvest **kirk-*.

kolāstō 'ülespoole tõusta; õhupeegeldusena paista'.

rūnā meġsā um jīdzā kolāstān (LW, 144) 'Ruhnu mets paistab õhupeegeldusena'; *kolāstō*, *kōllā*, *kōltō* (GLL, 9) 'Üles tõusta, õhupeegeldusena paista'.

Verb *kolāstō* on hilisem tuletis ning tähenduselt ühendatav läänemeresoomelise tüvega verbiga *kōltō*.

korist 'kahmata, haarata'.

Korist pr. koristōb raffen (LDW, 41).

Verb *korist* leidub üksnes Sjögrēni-Wiedemanni kirjapanekuis ning pärineb eesti tegusõnast *koristada*.

kōkštō 'kaagutada'.

kōkšt pr. kōkštōb (*kakšt pr. kakštōb*) kakeln, gackern (LDW, 40); *kanā kōkštōbāD* (LW, 148) 'Kanad kaagutavad'; *sie um kanā/ ku ta um n^uo-kaġdān/ sis ja kōkštōB* (Va) 'See on kana: kui ta on munenud, siis ta kaagutab'; *kanā kōkštōB* (Kr) 'Kana kaagutab'; *vui/vui/ka-*

nà ka kākštub ii siè ažd (Ii) 'Oi, oi, kana ka kaagutab selle asja peale'.

Verb *kōkštā* (läänemurrakus *kākštā*) on onomatopoeetiline päritolu. Sugulaskeelne leidub lähedasi verbe arvukalt (e *kaagutada*, sm *kaakattaa*, KrjL *kakattaa*, vps *kakatada*).

kōrštā 'kaaretada, kaartega varustada'.

kōrštā (LW, 151) 'Kaartega varustada'; *kōrštāB/ku tīb ūttā laiijā* (Va) 'Varustatakse kaartega, kui tehakse uut laeva'; *lāb laiijā kōrštā m* (Kr) 'Läheb laeva kaaretama'.

Verb *kōrštā* on tuletatud läänemeresoomelisest sõnast *kōr* 'kaar'. Verbi saab taastada kujul **kārīsta*-.

krekštā 'krõksutada'.

Krokšt pr. krokštob (krukšt) knacken (LDW, 44); *krekštāb Jūdi* (LW, 153) 'Krõksutab luid'; *mūnda kerd miēt pūolist krekštābād lūdi* (Va) 'Mõnikord krõksutavad mehed luid'.

Verb *krekštā* on edasituletis algupärasest onomatopoeetilisest verbist *kreksā* 'krõksuda'.

kronkštā ~ krunkštā 'kraaksuda, vaakuda'.

Kronkšt pr. kronkštob krächzen (LDW, 43); *miš sa nei kronkštāD* (LW, 156) 'Mis sa nii kraaksud'; *varikšt kronkštābād* (Va) 'Varesed kraaksuvad'.

Verb *kronkštā ~ krunkštā* on onomatopoeetiline päritolu ning vasteid leidub sugulaskeeltes.

kuorbastā 'kõrvetada, põletada'.

Kuorbast, korbast pr. kuorbastob, korbastob (lvSal

korbt pr. korbtub) sengen, brennen, anbrennen, ver-
sengen (LDW, 47); *päva kùorbastāB* (LW, 165) 'Päike
kõrvetab'; *kuorbatāb* = brennen (KA); *siḡdī kùorbatist*
(Kl) 'Sigu kõrvetati'; *kùorbatāB/ ku um nei tulīi/ ku um*
k^uorān (Va) 'Kõrvetab, kui on nii tuline, et on kõrbe-
nud'; *kùorbastāB kōra jarā* (Kr) 'Kõrvetatakse karv ära'.

Verb *kùorbastā* on tuletatud läänemeresoome ja vol-
ga ühisest tüvest, mille koos sufiksiga saab taastada ku-
jul **korbastā*.

kùorštā ~ gùorštā. 'koorida'.

nāggiri kùortstā (LW, 166) 'Kartuleid koorida'; *kiř-*
rāks um gùorštāmāst k^uoškidi kařtūks pⁱerāst (LW, 64)
'Kirvega tuleb koorida koort katuse jaoks'; *kùorštābāD/*
veřāp pⁱedāk kùorⁱ jarā/ un kūzān un nāggāřtān ka (Kl)
'Kooritakse, võetakse männikoor ära, ja kuusel ja kartu-
litel ka'; *nāgri ka kùortstāB/ kùorⁱ veřāb jarā* (Va) 'Kar-
tuleid ka kooritakse', koor võetakse ära'.

Verb *kùorštā ~ gùorštā* on tuletatud soome-ugrilisest
tüvest, mille koos sufiksiga saab taastada kujul **kōristā*.

kuoštā 'üle kuulata, kohut mõista; kohutada'.

Kuodšt pr. kuodštob (auch kuožt, kuošt) rechten,
procesieren; urtheilen, verurtheilen (LDW, 46); *miš sa*
kuoštāD (LW, 166) 'Mis sa kohutad'; *Set sa yd mīnda*
jūond, Kis kūodštōd igabis (JL, 72) 'Sa mind aina ju-
hid, kes mõistad kohut igavesti'; *Aga ne amad kuodštist*
tām jara (UT, 103) 'Aga nad kõik kohutasid ta ära'; *Vi-*
zakuoda kamerōs vodliz, kūolōmpāl kūodštōt rištīng (Līv-
li, 3, 1934) 'Vanglakambris ootas surma mõistetud ini-
mene'; *kuoštāB/ tiēššā jūrā ka lāB* (Kr) 'Mõistetakse ko-
hut, kohtusse ka minnakse'.

Verb *kuõ'štš* on tuletatud soome-ugrilise tüvega sõnast *kuõD* 'kohus'.

kústš 'kusetada'.

kústš (LW, 168) 'Kusetada'; *kũ'stš* (GLL, 233) 'Kuseda lasta'.

Verb *kústš* on tuletatud soome-ugrilise tüvega sõnast *kuzzš* 'kuseda'. Varasemaks kujuks saab taastada **kuseštšak*, millest selgub, et sufiksi -t- on sattunud tüves leiduva s-hääliku järele.

kūjastš 'kuivatada; suitsutada'.

Kūjast pr. kūjastšob (lvSal *kūjastub*) in *P. auch kūjat pr. kūjatšob* trocken (LDW, 45); *lešti kūjastšobš* *šouššš* (LW, 170) 'Lesti suitsutatakse suitsus'; *Kūjast* = = *kuivata* (KA); *kus kūjastšob jumälän silmad õrant?* (NLK, 57) 'Kus kuivatatakse jumalale silmarätikut?'; *sai kūjastšit viilš* (LT, 28) 'Kuivatati vilja'; *lešti ka kūjastšob* (Kl) 'Lesti ka kuivatatakse suitsukojas'; *kūjastšob ainš* (Va) 'Kuivatatakse heina'; *kūjastšob õriini, kaldi, airi* (Kr) 'Kuivatatakse rõivaid, kalu, heinu'; *lešti ka kūjastšob* (Ii) 'Lesti ka kuivatatakse'.

Verb *kūjastš* on tuletatud algupärasest tüvest, mille koos sufiksiga saab taastada kujul **kuivastšak*.

käkš 'kägistada'.

Käkš pr. kākš (lvSal) *ersticken* (LDW, 34).

Verb *käkš* leidub üksnes Sjögreni-Wiedemanni materjalides, olles loodud eesti *kägistada* eeskujul.

käristš 'käristada; lärmitseda'.

Kärist pr. karistšob lärmen; prasseln (LDW, 34); *kä-*

ristā (LW, 177) 'Käristada'; *Käristab, käristiji* (KA) 'Käristab, käristaja'; *ta tiëB kärrā / käristāB* (Sr) 'Ta teeb kära, lärmitseb'.

Verb *käristā* on tuletatud samast onomatopoeetilisest tüvest kui *kärikšō*.

kārgastā 'vahtida, silmitseda'.

Kārgast pr. kārgastob od karn pr. karnob qucken, wegsehen (LDW, 34); *Aga mis teig vuot laenod kārgastom* (LG, 387) 'Aga mis te olete läinud vaatama'; *alā kārgast lāākabāl immārkoūtī, kudā eñš vēritā* (LW, 179) 'Ära vahi ühtelugu ümberringi, koo oma võrku'; *Kārgast* = quecken (KA).

Verb *kārgastā* ei kuulu keeletarvitusse. Sõnal leidub vaste soome keeles haruldase *kärnätä* 'laita' näol. Sõnade ühtekuuluvust kinnitab Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus leiduv, paralleelne *kärn*. Tüvi **kärnä* on soome-ugriiline.

(Järgneb "Fenno-Ugristica" 12. numbris.)

Э. В я а р и
(Тарту)

ЛИВСКИЙ ГЛАГОЛЬНЫЙ СУФФИКС $-s$ ($\$$) + t -

Р е з ю м е

В современном ливском языке встречается всего 7 глагольных суффиксов. Относительно много таких глаголов, в суффиксе которых имеется элемент t -, соединяющийся с согласным или гласным.

Сравнительно много таких глаголов, в которых элемент t - соединяется с согласным s ($\$$). В первой части статьи приведено 53 таких глагола.

E. V ä ä r i
(Tartu)

LI VISCHESES VERBALSUFFIX $-s$ ($\$$) + t -

Z u s a m m e n f a s s u n g

In der heutigen livischen Sprache gibt es 7 Verbal-suffixe. Verhältnismäßig viel gibt es Verben, in denen im Suffix das Element t vorhanden ist, das sich sowohl an einen Konsonanten als auch einen Vokal anschließen kann.

Eine große Gruppe bilden die Verben, in denen sich das Element t an den Konsonanten s ($\$$) anschließt.